

FRÁSÖGN

af aprílfundum Norðurlandaráðs í Ósló, 18.–19. apríl 2016.

Aprílfundir Norðurlandaráðs voru haldnir í Stortinget í Ósló 18.–19. apríl sl. Fundina sóttu af hálfu Íslandsdeildar Norðurlandaráðs Höskuldur Þórhallsson, formaður, Elín Hirst, Ólína Kjerúlff Þorvarðardóttir, Steingrímur J. Sigfússon og Vigdís Hauksdóttir, auk Lárusar Valgarðssonar ritara. Fyrri fundardaginn voru flokkahópsfundir og sameiginlegir fundir nefnda og seinni daginn voru nefndarfundir og vorþingfundur ráðsins. Helstu mál á dagskrá voru áhrif landamæraeftirlits á norrænt samstarf, börn og ungmenni á Norðurlöndum, frjálst flæði vinnuafls milli Norðurlanda og hreyfanleiki og sanngjörn samkeppni.

Forsætisnefnd tók fyrir tillögu A 1669/presidiet frá flokkahópi miðjumanna um sjónvarpsverðlaun Norðurlandaráðs. Nefndin hafði áður sent tillöguna til umsagnar hjá Norrænu þekkingar- og menningarnefndinni. Hún styður málið en lagði í umsögn sinni til að gerð yrði úttekt varðandi slík verðlaun til að skoða kostnað, viðmið og listflokka, sem og hvort verðlaunin gætu samlagast núverandi kvikmyndaverðlaunum og úr yrðu kvikmynda- og sjónvarpsverðlaun Norðurlandaráðs. Með slíkri úttekt ætti einnig að skoða hvort ein verðlaun Norðurlandaráðs í viðbót drægi úr gildi núverandi verðlauna. Við umræðuna í forsætisnefnd kom fram að umfang tillögunnar væri óljóst og að skýra þyrfti betur til hvers konar sjónvarpsefnis hún ætti að taka. Forsætisnefnd vísaði því tillögunni aftur til flokkahóps miðjumanna til að hann fengi möguleika á að gera betur grein fyrir málinu.

Norræna sjálfbærnefndin afgreiddi úr nefnd tillögu A 1662/miljø frá flokkahópi jafnaðarmanna um úttekt á úrgangsstraumum á Norðurlöndum. Í nefndaráli er lagt til að Norðurlandaráð beini tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar um að úrgangsstraumar milli norrænu landanna og milli Norðurlanda og annarra svæða verði kannaðir, athugað hvernig þeir hafa þróast á síðustu tíu árum og hvaða þættir hafa haft áhrif á þróunina; og um að kanna hvort regluverk, styrkjaáætlanir og gjöld sem innheimt eru í tengslum við úrgang í hverju landi vinni með eða gegn markmiðum um að auka hlutfall úrgangs sem fer til efnisendurvinnslu í löndunum.

Sjálfbærnefndin ákvað einnig að óska eftir greinargerð í tengslum við Norðurlandaráðsþing í Kaupmannahöfn 2016 um hvað ríkisstjórnir Norðurlanda hafi gert á síðustu árum til að draga úr hættu á slysum í siglingum á norðurslóðum og til að draga úr umhverfissskaða vegna slysa í siglingum.

Norræna hagvaxtar- og þróunarnefndin afgreiddi úr nefnd tillögu A 1664/näring frá flokkahópi jafnaðarmanna um hreyfanleika og sanngjarna samkeppni. Í nefndaráli er lagt til að Norðurlandaráð beini tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar um að láta vinna úttekt á því hvernig hægt væri að byggja upp og fjármagna til lengri tíma litið heildræna upplýsingaþjónustu á Eystrasaltssvæðinu fyrir starfsfólk, vinnuveitendur og lítil og meðalstór fyrirtæki; og að eiga frumkvæði að samstarfi innan Norðurlanda, hið minnsta, um hvernig betur má samræma og gera aðgengilegar á norrænum vettvangi þær upplýsingar sem veittar eru til smárra og meðalstórra fyrirtækja innan landanna.

Hagvaxtar- og þróunarnefndin afgreiddi einnig úr nefnd tillögu A 1665/näring frá flokkahópi miðjumanna um að auðvelda frjálst flæði vinnuafls milli Norðurlandanna. Í nefndaráli er lagt til að Norðurlandaráð beini tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar um að setja fram breytingar á reglum eða hagnýtar lausnir sem beita mætti á norrænum vettvangi til að auðvelda flæði vinnuafls innan ólíkra starfsgreina í þeim tilgangi að stuðla að því að uppfylla þörf fyrir vinnuafli þegar hún kemur upp innan starfsgreinar í landi eða á landsvæði; og að eiga frumkvæði að umræðum yfir landamæri við vinnuveitenda- og launpegasamtökin í ólíkum starfsgreinum um að samræma ákvæði reglna í þeim tilgangi að skapa sameiginlegan norrænan vinnumarkað innan þeirrar starfsgreina, og að starfsgreinar mundu gera það koll af kolli eftir

hentugleika, þar sem byggingargeirinn gæti verið hentug byrjun. Í nefndarálitinu er einnig lagt til að Norðurlandaráð beini tilmælum til ríkisstjórna Norðurlanda um að flýta málsmeðferð umsókna um viðurkenningu starfsgreinaréttinda á öllum Norðurlöndunum.

Norræna velferðarnefndin afgreiddi úr nefnd tillögu B 305/välfärd frá Norrænu ráðherranefndinni um Börn og ungmenni á Norðurlöndum – þverfaglega stefnu Norrænu ráðherranefndarinnar 2016–2022. Meginmarkmið stefnunnar eru að ráðherranefndin í heild sinni leggi meiri áherslu á að flétta réttindi barna og ungmenna inn í starf sitt þannig að betur verði hugað að og hlustað á það sem börn og ungmenni hafa að segja, og að Norræna ráðherranefndin beini í auknum mæli sjónum að þremur stefnumótandi aðgerðasviðum sem eru öflugur stuðningur við börn og ungmenni í áhættuhópum og virkni þeirra í samfélaginu; áframhaldandi samstarf og stuðningur við borgaralegt samfélag; og betri þekkingarmiðlun og aukin færniþróun. Í nefndaráliti velferðarnefndar er lagt til að Norðurlandaráð beini tilmælum til Norrænu ráðherranefndarinnar um að hrinda áætluninni í framkvæmd.

Velferðarnefndin samþykkti einnig svarbréf til Sambands Norrænu félaganna varðandi tillögu sambandsins til Norðurlandaráðs um að innleiða fyrirkomulag um norrænt borgaralegt frumkvæði sem í fælist að ákveðinn fjöldi norrænna borgara gæti komið með hugmynd um tillögu til meðferðar í Norðurlandaráði. Í svarbréfinu kemur fram að Norðurlandaráð sé ekki tilbúið að innleiða slíkt fyrirkomulag. Ástæður þess eru að þrátt fyrir að þingmenn ráðsins fagni frumkvæði sem stuðla að lýðræði og áhuga á norrænu samstarfi, þá hafa þeir ólíka sýn á hvernig best sé að stuðli að því á norrænum vettvangi. Hluti þingmanna telur að það væri ekki uppbyggilegt að draga upp mynd af Norðurlandaráði sem löggjafarvaldi og það gæti leitt til vonbrigða meðal norrænna borgara ef norrænt borgaralegt frumkvæði yrði innleitt. Aðrir vísa til þess að norrænum borgurum er velkomið að hafa samband við þingmenn í Norðurlandaráði sem hafa rétt til að leggja fram tillögur til norrænu ríkisstjórnanna og Norrænu ráðherranefndarinnar.

Á vorþingfundi Norðurlandaráðs var sérstök umræða um áhrif landamæraeftirlits á norrænt samstarf, auk umræðna og atkvæðagreiðslna um ráðherranefndartillögur og þingmannatillögur.

Anne Berner, samstarfsráðherra Finnlands og formaður ráðherranefndar norrænu samstarfsráðherranna, gerði grein fyrir áhrifum landamæraeftirlits á norrænt samstarf. Hún sagði að vegna þeirra áskorana sem hefðu falist í mesta fjölda flóttafólks í Evrópu á vorum tímum hefðu ríkisstjórnir Norðurlanda neyðst til, innan ramma alþjóðlegra skuldbindinga sinna, að grípa til sérstakra tímabundinna aðgerða í formi landamæraeftirlits. Slíkt væri talið samræmast samningi um afnám vegabréfaskoðunar við landamæri milli Norðurlanda og Schengen-reglum, þar sem staða mála væri áskorun fyrir allsherjarreglu og almannaoöryggi. Berner sagði jafnframt að bráðavandi vegna flóttafólks yrði ekki leystur á norrænum vettvangi heldur á evrópskum og alþjóðlegum vettvangi. Berner kynnti einnig yfirlýsingu norrænna samstarfsráðherra frá því fyrir um daginn þess efnis að Norðurlöndin ættu hér eftir sem hingað til að stefna að landamæralausum Norðurlöndum og að mikilvægt væri að standa vörð um hið norræna sjónarhorn í komandi umræðum og tillögum um stöðuna í málefnum flóttafólks. Þrátt fyrir tímabundið landamæraeftirlit væri staða norræns samstarfs sterk.

Þingmenn tóku við umræðuna undir það að ríkar ástæður væru að baki aðgerðum stjórnvalda á sviði landamæraeftirlits, að þær ráðstafanir væru tímabundnar og að leita þyrfti lausn vandans á evrópskum vettvangi. Þeir lögðu einnig áherslu á meiri norræna samvinnu í tengslum við aðlögun flóttafólks og innflytjenda og fram kom að kanna mætti möguleika á samnorrænni vegabréfskoðun á landamærum Danmerkur og Þýskalands.

Þingfundurinn samþykkti tvö tilmæli. Annars vegar tilmæli 1/2016 til Norrænu ráðherranefndarinnar um að hrinda í framkvæmd áætluninni Börn og ungmenni á Norðurlöndum – þverfaglegri stefnu Norrænu ráðherranefndarinnar 2016–2022. Hins vegar tilmæli 2/2016 til ríkisstjórna Norðurlanda að þær taki frumkvæði að því að endurskoða starfsskilyrði í flugsamgöngum með hliðsjón af flugöryggi, ráðningarkjörum og sanngjarnri samkeppni og að

þær taki sameiginlega frumkvæði að því að vekja athygli á flugöryggi og starfsskilyrðum á vettvangi norræns, evrópsks og alþjóðlegs samstarfs.

Þá tók þingfundurinn eina ákvörðun um innri málefni Norðurlandaráðs. Samþykkt var að bæta við nýrri grein í starfsreglur Norðurlandaráðs um aukna áheyrnaraðild með eftirfarandi orðalagi: „Samþingin í Finnlandi, Noregi og Svíþjóð hafa með fulltingi Þingmannaráðs Sama aukna áheyrnaraðild með rétti til þátttöku í nefndarfundum þegar fjallað er um mál sem varða hagsmuni Sama. Nefndirnar skera úr um fyrir hvaða fundi og mál boðið á við. Þátttökurétturinn felur ekki í sér atkvæðisrétt.“

Að lokum voru nýjar tillögur teknar til fyrstu umræðu. Það voru tillaga um framfylgd við alþjóðleg loftslagsmarkmið, tillaga um áframhaldandi frjálsa för, víðsýni og samstarf innan Norðurlanda, tillaga um dánartíðni slökkviliðsmanna vegna krabbameins og flokkun ákveðinna tegunda krabbameins, tillaga um heyrnarskerðingu, tillaga um bestu hugsanlegu aðlögun hælisleitendabarna og ábyrgð allra skólagerða, tillaga um sameiginlegar norrænar aðgerðir gegn kynferðisáreitni á vinnustöðum, tillaga um aukna þátttöku Norðurlandaráðs æskunnar, tillaga um skynsamlega nýtingu matarúrgangs og baráttu gegn matarsóun, og tillaga um að efna til leiðtogafundar um málefni íþrótta.

Frekari upplýsingar má nálgast hjá ritara Íslandsdeildar og á vefsvæðinu www.norden.org.